

FİKİRLER

Cilt : 3

1 Haziran 1930

Sayı : 53

Müsahebe :

Rousseaunun tesirini nasıl tetkik etmelidir ?

Terbiye sistemleri onlar hakkında evelden kazandı-
ğımız fikirlerin tesirile bize
garip garip manzaralar gös-
terirler : meselâ bu sistem-
leri “ameli pedagoçya kaide-
lerinin bir mecmuası,, gibi
anlayanlar için bu sistemler-
den edilecek hiç bir istifade
yoktur. Keza bu sistemleri
ilmin bu günkü mutaları kar-
şısında kontrol edilmesi lâ-
zım gelen terkipler gibi anla-
yanlar için de bu tarihi icat-
ların rolünü hakkile anlamak
imkânı yoktur. Her şeyden
evel felsefi bir sistemin tarihi
rolünü görmek lâzım geliyor.
Ne Montaigne, ne Rabelais,
ne de Rousseau... eserlerini,
terbiye ameliyelerini idare
etmek, mürebbiye müallime
yarar ameli düsturlar, iş kai-
deleri olarak yazmamışlar-
dır... Bu adamlar her şeyden
evel terbiyenin eski kaidele-
rile değil, cemiyetin ürfleriyle

çarpışmışlardır. Montaigne,-
in eseri işte bu nevidendir:
Tenkit ettiği hükümler isko-
lastik kükümlerdir. Rabela-
is, nin tezyif ettiği insan, zühdî
insandır. Rousseau samimi-
yet, tav’iyet tanımayan akılcı
ve gösterişçi bir cemiyetin
hakikatını inkâr ediyordu.
O halde büyük terbiyeciler
her şeyden evel büyük tek-
nikçiler değil, belki büyük
nazariyeciler, büyük mümin-
lerdir. Onlar kaideleri ve usul-
leri öğretmekten ziyade, bu
kaidelerin, ve usullerin hik-
meti vücudunu meydana ge-
tiren büyük beşeri telakkileri,
içtimai imanları yaymış-
lardır...

İşte bütün bu büyük mü-
minler gibi Rousseau, nun
eseri de daha ziyade manevi
ve felsefi nevidendir. Rous-
seau felsefesini yaparak ha-
yatın manasını yenilemiş, ya-
hut yeni hayata bir mana

vermiştir. O halde Rousseau yeni bir surette anlaşılması lâzım gelen fakat anlaşılma-yan bir hatayı tefsir izah ve ifade etmiştir. Böylece ruhlarla zekâlar, yaşayışla anlayış arasındaki tezatları gidererek ruh buhranını gidermiştir. Fakat bu anlayışı ve bu ifade ediş okadar yeni ve okadar başkadır ki hem Rönesansın vicdanlara kadar girmesi, hem de yepyeni bir devrin, hakiki yenicilik devrinin yeni ahlâki müsavatsızlık ve ferdi hürriyet devrinin başlangıcı olmuştur...

Rönesansın büyük ruh mimarları olan Erasme, Rabelais, Montaigne bu devrin tabiatçı, akılcı insan tipini vücuda getirdiler. Ansiklopedistler, kilasikler bu tipe bütün vüzhunu, bütün cismaniyetini verdiler, onu ilimle, malumatla sonuna kadar işleyerek bütün mücerretliğini, mücerretliğindeki bütün güzellikleri meydana koydular. Onun için denilebilir ki: On altıncı asırdaki bu can hamlesi kendisini ta onyedinci asırda buldu... Bu itibarla on altıncı asır kendisinden sonra gelen bir iki asrın sadece eveli değil, belki başlangıcı, ve yaratıcı kuvvetidir. Halbuki Rousseau bu mebdeden gelmekle

beraber, bu mebdei yaşayarak sanki yepyeni bir alem yaratmıştır. Nasıl on altıncı asrın feylesof terbiyecileri muakipleri için mütemadiyen tefsir edilen ve anlaşılma- istenilen büyük örnekler olmuşlarsa, onsekizinci asırdan beri gelen bütün büyük feylesofların mühim bir kısmı ve umumiyetle terbiyecileri de Rousseau, yu öyle anlamak ve anlatmak istemişlerdir... Çünkü Rousseau, da bir mebde, yaratıcı bir kudret idi, mütemadiyen parçalanması ve parçaları mütemadiyen toplanarak anlaşılması lâzım gelen bir ateş merkezi idi. Bu mütalaamızın ameli neticeleri şunlardır:

1 — J. J. Rousseau, nun fikirleri olmuş bitmiş, mantık kalıbına girmiş fikirler değildir. Bunlar birer münteha olan Encyclopedie feylesoflarının fikirlerinden ziyade, bir mebde, bir noktaihareket olan Montaigne ve Rabelais felsefesine benzerler. Bunlar fikrin billurları değil, kayna- masıdır...

2 — J. J. Rousseau, da bulacağımız şeyler ne ameli düsturlar ne kaideler, ne kanunlar, ne de teşkilât fikirleridir; belki, sadece manevi

Profesör Bovetin İzmir konferansları :

— 2 —

RANDIMAN

Hanımlar, Beyler;

Bugün benden tetkiki istenilen mevzu, (Randıman) mes'elesidir. Bu mevzua girerken, aranızda tedrisat ile meşgul olmayanlar varsa onların beni mazur görmelerini, önceden, rica ederim. Çünkü bu mesele daha ziyade (Tek-

nik) bir şeydir.

(Randıman) meselesi, hakikaten tetkiki lâzım mühim bir meseledir: Tedrisata varlıklarını hasreden muallimlerin, mesaisi ne dereceye kadar müsmir oluyor? Bunu bilmeliyiz.

Bununla beraber bu me-

kıymetler, bedii temayüller, ahlâki heyecanlar, maverai telakkiler, beşeri istikametler, irademizin iştiaqlarıdır. Bu adamdan her günkü ihtiyaçlarımızın tatminini istemek manasızdır. Fakat ezeli iştiaqlarımızın ifade-sini öğrenmek mümkündür.

3 — J. J. Rousseau bir terbiyenin, bir mektebin, bir milletin nazariyesi olmaktan ziyade bir hayatın bir felsefenin ve insaniyetin müfekkiresidir. Öyle ise onun eserinde bir terbiye yerine terbiyeler, bir mektep yerine

mektepler, bir millet yerine insaniyet bulmak mümkündür...

4 — J. J. Rousseau, nun eserini tek satır üzerinde ve tek plan üstünde arayacak yerde üç buut üzerinde ve uzviyetinin katarlarında aramak lâzımdır. Şu halde Rousseau, nun tesirini araştırmak, Rousseau da tam, vazıh, makul olmıyan temayüllerin muakiplerinde nasıl kusursuz, katı ve ilmi bir şekilde tecelli ettiğini bulmak lâzımdır.

Darülfünun müderrislerinden ve gazi terbiye enstitüsü müdürü

İsmail Hakkı

selenin tetkiki, şu son senelere kadar ihmal edilmişti. Tedrisatın ne netice verdiği üzerinde şöyle bir durup tetkik etmekten ziyade, her zaman daha fazla öğretmek hususuna harıl harıl çalışılıyordu.

Bu gün tetkikine giriştiğimiz mevzu sayesinde ki mesaimizin neticesi hakkında vazih bir fikir elde edebiliriz. Yazı, hesap, resim, ve saire ile meşgul oluyoruz. Bunlarda gayemiz nedir?

— Pedagogide gayenin ne olduğunu aramak, felsefe ve dinin işidir mi diyeceksiniz?

— Fakat biliyoruz ki terbiyenin bir şahsı gayesi, birde içtimai gayesi vardır. Bu iki gaye, birbiriyle zıt düşebilir. Lâkin biz, İsveçre mütefekkirlerinden (Vinet) in şu esası ile, iki gayeyi yekdiğerlerle barıştırmaya, tevhide çalışacağız: «İnsan, kendini verebilmek için; kendisinin olmalıdır. Başkalarına daha iyi hizmet edebilmek için nefesine tamamen sahip insan olmalıdır.»

Bilirsiniz ki iki türlü kıymet vardır: İktisadi, manevi.

iktisadi kıymetleri ölçmek kolaydır. Amerikada ilk mekteplerden çıkan çocukların iktisadi kıymetleri, aldıkları ücret vasatı ile takdir ediliyor. Fakat manevi kıymetleri ölçmek daha güçtür. Aca ba çocuklarımız, insaniyetin fikri, artistik, ahlâkı ve dini sermayesini elde etmek hususunda daha ziyade müsteitlermi, bu bapta hakiki bir zenginlik var mı? Bu suale, ancak şahsî aramelerimizle cevap verebiliriz. Mekteplerin (Randıman) ını nasıl ölçmeli?

— Bu bapta bariz alâmetlerinde ihmal etmemeli: çocukların görünüşü, tebesümleri, meserretleri gibi. Bu sabah mekteplerinizin birinde gördüğüm çocuklar, memnun idiler ve bunda muallim hanımın muvaffakiyeti görülüyordu.

(Randıman) ı tetkike gelince iki türlü yapılır:

1 — Çocukların ne bildiğini yoklamak (Malûmat imtihanı).

2 — Çocuklar, ne yapıyor (ehliyet meselesi).

Kıraat, imlâ, hesap bir

lisandan diğer lisana tercüme yoklamaları, malûmat imtihanıdır. Eğer muallim, mesaisini ölçmek isteyorsa her ders için bu kabil yoklamalar tanzim etmelidir.

Yirmi sene oluyor ki eski sistem tedrisat aleyhine çalışılmaktadır. Bunu tetkik etmek bizim için pek faydalı olacaktır: (Baden Povvill) in izcilik teşkilâtı gibi (1) Bu zat, Londrada fakir tabaka çocuklarının ehliyetini artıracak pek sayanı dikkat işler yaptırmıştır: Yüzmek, ateş yakmak gibi.

Biz dönelim mektep mesaisine. Mektep Randımanı, iki türlü ölçülebilir:

1 — Her derste bir seviye tespit ederek sınıfta ne kadar çocuğun bu seviyeye çıkabildiğini tayin etmek. Meselâ selis kıraat okumağa, bu sene sınıfın yüzde doksanı muvaffak olmuş. Gelecek sene yüzde yetmiş.

Siz bu bapta çok sayanı dikkat mukayeseler yapabilirsiniz: Eski harflerle, sınıfın nekadri selis okunabiliyordu. yeni harflerle ne kadar okuyabiliyor.

Garpta biz (Dökröl) nin (kelime usulile kıraat) ı ile alâkadar oluyoruz. Bu kelime usulü kıraat ile harf usulü

kıraat tedrisatı neticesi mukayese edilebilir. Bu bapta istatistik henüz mevcut değildir. kelime usulünün mürecâh olduğunu zan ediyorum.

Bu hususta şu yol dahi takip edilebilir. Yüzde mukdarını hesap edecek yerde selis okuyabilmek için (vasatı zaman) ın ne kadar olduğu meselesi.

(Zaman) meselesi tetkikata girişmek işe daha ziyade kat'iyet verir. Meselâ kıraatta çocukların selis okumasını istiyoruz değil mi?

Çocuklara, sırasile, aynı sahifeyi okudalım. Ne kadar zamanda okuduklarını, his ettirmeksizin, ölçelim. Ve her dakikada kaç kelime okuduklarını da tayin edelim. Buresuretle selis kıraat meselesi ölçülmüş olur. Fransızcede bizim çocuklarımız, dakikada yüz kelime okuyabiliyorlar. Yazı ölçüsü hususundada böyle hareket edebiliriz.

İçinden okumak Cinevre muallimleri, ilk mekteplerden çıkan çocukları yanlarına alırlar sordular: Yanınıza geçecek olan patronlara şu şu-

[1] Bu zatın izcilik kitabı, tarafımızdan tercüme ve Muarif vekâleti tarafından sekiz sene evvel tabedilmiştir.

len çocukların tane tane ve vazih okumalarını mı? İçinden çabuk okumalarını mı? El yazısı okumalarını mı? Okuduklarını hulâsaten anlatmalarını mı? İsteyorsunuz.

— Patronların pek çoğuel yazısı okuyabilmelerini ; ve pek az miktarda yüksek sesle okumağı tercih ettiler. Halbu ki mekteplerde yüksek sesle okumağa, içinden okumadan daha ziyade itina edilir. Bu anket, kıraat tedrisatı usulünün değiştirilmesini icap ettirecek bir şekildedir. Kıraat dersinde bir çocuk, yüksek sesle okurken, derhal başka bir çocuğa (alt tarafını sen oku) demekten vaz geçmelidir. Dinlememiş deye cezalandırmak ise büsbütün hatalıdır. Çünkü içinden okuma daha çabuk olduğundan çocuk, daha aşağısına varmıştır. Yüksek sesle okunan bir parçayı, gözle takip ettirmeğe çalışmak çocuğu kıraatta batılaştırır ve bu bapta fena itiyat edilmesine sebep olur.

Şimdi (Randıman)ın ikinci ölçüsüne gelelim. Bunda (muayyen bir netice) tespit edilmez. Mütenevvi neticeler alınır. Yalnız bu neticeler objektif

bir surette kayıt edilerek bunlar birbirleriyle mukayese edilir. Ve bunların bir eskisi, başka birilede mukayese edilir .

Meselâ tahrir veya resmi alalım . Mekteplerde tahrir vazifeleri (en eyi) den (en fena) ya doğru tasnif edilir. Yalnız bu tasnife tam numara meselâ 6, 10, 20, 100 olmak üzere, numaralar dahi veriliyor ki bu, İndidir.Çünkü muallim bu altı veya yüz muhtelif dereceyi hakkile takdir edemez. Zira bu «Anat-Nuances» i tefrik güçtür. Her muallim, aynı vazifeye, ayrı ayrı not verdiği vakidir.

Öyle ise ne yapmalı?

— Vazifeleri tasnif ederken bir kaç tane «en eyi» ye bir kaç tane « en fena » ya rasgeliriz. Bu vazifelerin çoğuda takriben müsavî kıymette olup tasnifte güçlük çekeriz.

Farz edelim ki sınıfımızda yüz çocuk var. Diğer seneler netayici ile mukayese edebilmek için bu sınıfın «en eyi» ve «en fena» tahrir vazifelerini saklarız.

«Randıman» ı tayin için en şayanı dikkat olanı 50 numaralıdır. Bu, sınıfın «vasatısı» dir. 25 ve 75 numaralarında saklarız. Bu ikisi, «büyük yığının hudutlarını teşkil eder.

Sınıfın bir rubu 75 ten daha yukarı; bir rub'u 25 ten daha aşağı alır. 25 ile 75 arası sınıfın yarısını teşkil eder.

25, 50, 75 olan bu üç nevi vazifeleri seneden seneye mukayese suretile, sizi üzen,

indilik intibaından kurtulabilirsiniz. Bu basit usul sayesinde sınıf hakkında gerek nikbinlik, gerek bedbinlik ifratından kurtularak daha emin bir surette not verebilirsiniz:

Fakat bu ölçme meselesi, size, gayenizi kayp ettirmemelidir. Çünkü ölçme, gayeye vusul uğurunda hizmet edecek vasıttan başka bir şey değildir.

Mütareccimi
M. Rahmi

izmir

Serin bir yel eser inceden ince
Dağların göklere omuz verince
Gün mai sulara atlas serince
İçinden tutuşur yanarsın İzmir

Kıp kızıl inerken güneş denize
Akşamlar önünde gelir diz dize
Biz sana vurgunuz sen aşık bize
Yanan gönlümüzde yalınız sen varsın

Ak deniz kaynağına sokulur uyur
Esen rüzgârında hayat duyulur
Bir cennet yaşatır bağların İzmir

Her sabah nur alır doğan güneşten
Şahlanır her akşam batı yanarken
Yem yeşil uzanan dağların İzmir

Haşim Nezihi

İngilteredeki Bidelis - Bedales

YENİ MEKTEBİ

İsveçreli meşhur profesör (A. Ferriere) in; Avrupada yeni mektepleri tetkikinde İngilteredeki Bedales mektebini ziyaret ettiği zaman bir şaheser deye tavsif etmiş olduğu bu mektep Londra'nın cenubunda ve Londra'ya şimendiferle iki saatlik bir mesafede (Bedales) namındaki profesör tarafından 1892 tarihinde tesis edilmiş muhtelit ve hususi bir müessesedir. Bu müessesese Arnolt tarafından meydana getirilmiş olan İngiliz profe usulüyle idare edilir. (A. Ferriere) in (Ecole Aktive) namı eserindeki izahata göre bu mektepte talebenin deruhte ettiği vazife adedi (190) dır. Bu vazifelerden bir kaç muhtasaran tespit edilirse mektebin karakteri daha ziyade tavazuh etmiş olur.

Kimya, fizik, biyoloji laperatuvarları heyetleri

Klasik edebiyat heyeti

İçtimai meseleleri tetkik

heyeti

Meteorlojik istasyon heyeti
Büyük ve küçük talebenin fenni heyeti

Büyük ve küçük talebenin münakaşa heyeti

Müsamere ve konser heyeti
Maliye, kütüphane, müze heyetleri

Kemanlar dairesi heyeti
Mektep albumu heyeti
Futbol ve kızlara mahsus lakrus oyunu heyetleri
Mektep profeleri
Bağçevanlık ve çiçekçilik heyeti

Kümes işlerle oğraşanlar
Süthane ile oğraşanlar
Ahır işleriyle oğraşanlar
İmalâthanelerin anahtarlarından mes'ul olanlar
Aletlerin muhafaza edildiği hankar ile oğraşanlar
Tamirat ve yangın heyetleri

Ziya ve hava temizliğine bakan heyetler.

Bu veçhile intihap edilen her şahıs, hangi iş için se-

çilmiş ise o işte hakikaten bir kabiliyet ve istidat sahibi olması lâzımdı. (A. Ferriere) e nazaren vazifelerin bu şekilde taksiminin diğer büyük bir faideside; içtimai hayatta, her hangi bir iş deruhte edildiği zaman, hakir gözle görülmemesi, işin -ne şekilde olursa olsun- içtimai hayatta, hürmetli bir mevkii olmasıdır. Çocuklar, mektepte kümes işlerle oğraşmakla, ahır işlerine bakmakla ve yüz yıkanan yerlere nezaret etmekle az zamanda içtimai işin hiç bir zaman ağır olmadığını her işin cemiyete lüzumlu ve faideli bir meşguliyet olduğunu idrak ederler halbu ki eski mektep sert ve şiddetli emirlerle bu gibi vazifeleri çocuklara vermek istese katıyen muvaffakiyet temin edemeyeceği bedihidir. Faal içtimai ve insani terbiyeye giden yol her halde yeni mekteplerin yürümekte olduğu aktif yoldur. Bu teşkilâtta mada mösyü Bedales bütün mektep vatandaşlarına müracaat ederek mektebin Rejimine daha fazla alâka temini maksadile mektepte (suggestion bace) namile bir mektup kutusu teşkil etmişti. Mektebin müşterek teşkilâtı lehinde gerek ferdi telkinatta ve gerek hak talebinde bulunanlar mekte-

tuplarını bu kutuya atabilirlerdi. Hatta bu telkinlere kuvvet vermek için onları yazanlar kendi imzalarının altına arkadaşlarının imzalarını da attırabilirlerdi. Bu suretle bu mektuplar bazen hak iki birer istida şeklini alırdı. Bu tarzda verilen istidaların kısmiazamı mektebin ameli rejimine taalluk ederdi. Meselâ oyunlara, sür'at müsabakalarına, bisikletlere, tenis raketlerine, dahilde giyilecek ayak kaplarının hariçte istimaline mani olmak için alınacak tedbirler ilh gibi Bazen telkinler daha mudil mevzuları ihtiva ederdi. Meselâ müdürüyet tarafından hangi şerait altında bazı hususi müsadeler verilmesinin tespiti ilh gibi.

Bu taleplerin ne gibi bir arzudan ileri geldiğini anlayabilmek ve muvafık görülmeyenlerini reddetmek lâzımgeldiği taktirde sebebini kendilerine izah etmek için bir mektep paramentosu vücade getirilmesine ihtiyaç hasıl oldu. Teşekkül eden bu parlamentoya mektebin en yüksek dört sınıfı - her sınıf için iki kız ve iki erkek olmak üzere - onaltı aza gönderecekti. Bunlardan mada kız ve erkek profelere nezaret eden iki baş profe, mutaaddit sınıfların muallimleri, kız ve erkek

oyunlarının reisleri ve mös-yü Bedales içtimaa iştirak edeceklerdi. Parlamentoda mektep rejimine ait mes'e leler çok zaman serbest rey usulile hal edilirdi. Bu tarzda hal edilen meselelerden bir kaçını alalım: Mektepte verilen konser ve konferanslarda bulunmak mecburiyeti başkalarına ait olan eşyalara ve mahallere ve tespit edilen hudutlara hürmet, ders olmadığı geceler sınıflardan birinde sükûnetle çalışmak isteyenlere, bir sınıf tahsis etmek, oyun elbiselerinin tedariki gibi.

Fakat bu kadar mükem-meliyete rağmen mektebin teşkilâtında öyle bir noksan vardı ki parlamento onu hak-kile tamamlayamıyordu. Oda mektep hayatına ait olan kararların umum talebe tara-fından değil yalnız içtimada bulunan uzuvlar tarafından verilmesi idi halbuki bu vaziyet umum talebenin verilen kararlara lâkaydisini mucip oluyordu. Bunun için mösyü Bedales şöyle bir çare buldu. Badema her mesele evvelâ sınıfların birinde münakaşa edilecek; bunu müteakip sınıfın temennileri, sınıf mesulleri tarafından umumî meclise bildirilecekti.

Umumî mektep içtimala-

rında verilecek kararlara sınıfların iştiraki usulü vaz edildiği zaman atideki kararlar tespit edildi.

1 — Umumî meclis sekiz gün-de bir muayyen saatlarda toplanacaktır.

2 — Meclise verilen mes'eleler verildiği gün değil, ertesi celsede hal edilecek, o müddet zarfında her sınıf mes'ulü hal edilecek mes'eleleri kendi sınıfına bildirecekti. Sınıfları onları münakaşa edecek ve umumî bir rey ile neticelendirecekti. Bu suretle her mes'ul kendi sınıfının reyini meclise bildirecek raporlar okunduktan sonra meclis kararını verecekti.

3 — Bu zamana kadar meselelerin umumî içtimada mı yoksa sınıflar tarafından mı münakaşa edileceğini, reye müracaatın lüzumlu veyahut lüzumsuz olduğu veyahut meselelerin talim heyeti tarafından mı yoksa müdürüyet tarafından mı hal edilmesi lâzım geldiğini doğrudan doğruya müdür tayin ederdi. Fakat bu andan itibaren azr edilecek her hangi bir teklif kırk beş imzayı havi olduğu taktirde umumî meclisin ilk celsesinde münakaşa edilebilecekti.

4 — Münakaşaları daha meraklı bir hale getirebilmek ve sınıf mes'ullerinin vazifelerini ne dereceye kadar ifa edebildiklerini

tetkik edebilmek için her sınıf meclis celselerine ayrıca iki aza gönderecekti.

Bedales mektebinin diğer bir hususiyeti, mektebi idare edenlerin muhafazakâr olmamaları, faydalı gördükleri bir şeyi derhal tatbik etmeleridir.

1920 senesinde İngilterede ma-lûm olan (the Dalton plan) Dalton pilânı Bedales mektebinin muallimlerini derhal harekete getirdi. Pilânı inceden inceye tetkik ettikten sonra lâbratuvar usulünü mekteplerinde tatbik etmeğe başladılar.

Şu nokta çok şayanı dikkattir ki Bedales muallimleri (Miss Parkhurst) un usul ve sistemini almış ve mahzurlu gördükleri her hangi bir noktada tadilât yapmaktan çekinmemişlerdir. Dalton pilânında aylık işlerinden bazılarını ikmal edemeyenler sınıfta ipka ediliyorlar ve aynı (Assignment) iş kağıtlarını bir kere daha tekrar etmek mecburiyetinde kalıyorlardı. Halbu ki Bedales mektebinde ipka usulü çarı değildir. Mektepte çok haklı olarak bu günkü ruhiyat esasları nazarı dikkata alınmış ve bunlara göre çocukların işleri taksim edilmiştir.

1 — Çocuklardaki zekâ farkları nazarı dikkata alınarak işleri

buna göre taksim edilmiştir.

2 — Çocukların çalışma tarzının tahalüfü nazarı dikkata alınarak bir çocuğun bir ayda bitireceği işi, diğeri iki haftada bir diğeri altı haftada bitirebilmek esası kabul edilmiştir.

3 — Zeki olan çocuklar işlerini daha az zamanda bitireceklerinden boş kalan zamanlarını israf etmemek ve diğerlerini beklememek için; fazla iş kâğıdı «Assignment» alması kararlaştırılmıştır.

Hiç şüphesiz bu suretle Bedales mektebinde ferdi yaradılış farkları nazarı itibare alındığından dolayı bazı mahzurların önüne geçilmiştir.

1 — Mufaffakiyetsizlik imkânsız oluyor. Çocuk hiç bir sınıfın derslerini tekrar görmek mecburiyetinde kalmıyor talebe her sai vahdını lüzumu kadar müddette ikmal ediyor.

2 — Hiç bir ders talebeyi diğer dersten geri kalmaya mecbur edemiyor. Meselâ biyolojiden bir senelik işi bir sene dört ayda yapabiliyor.

3 — Çocuğun terfi ve terek-kisi ders itibarile oluyor. Sınıf hiç nazarı dikkata alınmıyor. Yalnız zaif olduğu derslere çok vakit tahsisetmek, kuvvetli olduğu derslere ise az vakit tahsis etmek suretile terekkisini tevazün ettirebiliyor.

Servet

(Montessori) usulü nedir ?

1907 de (matmazel Montessori), (Case dei bambini - çocuklar evi) namile tesis ettiği mekteplerde dikkate çok lâyık bir usul tesis etti.

(Çocuklar evi) evvelâ (Roma) da (Saint Lauraint) mahallesinde ebeveyni işçi olan çocukları topladı.

(Çocuklar evi) ne yavrularını gönderen anneler haftada bir defa mekteplerinin mürebbiyelerine iade-i ziyaret etmek mecburiyetini kabul ederler. Daima bir doktor ile hali temasta olan mürebbi de, müşahedelerine göre hıfzıhssihhanın lüzum ve icaplarını ve sıhhi vesayayı bu ailelere telkin ederek onların ahlâkî istikametlerini tayin eder. Mürebbi çocuk ebeveynleriyle aynı binalarda ikamet ettiğinden daima ailelere müessir olabilecek mevkedir.

(Çocuklar evi) miniminiler için bir (Hyat'hane - crèeh) değil 3 - 6 yaştaki çocukların sıhhatlari, bedenî, ahlâkî, zihni inkişaf-larile meşgul olan mükemmel bir mekteptir.

(Montessori)nin (Çocuklar evi)nde takip ettiği usulü başlıca iki esas tebarüz ettirmektedir:

1 — Hüriyet içinde verilen bir inzibat.

2 — (Kendi kendini terbiye-auto-éducation), yahut çocuğun kendi kendine inkişafı.

Mektep, çocuğun serbestce ta-

biyatını izhar etmesine müsaade edecektir. Bu prensip ile karşılaşan münekkitler, hem çocuğun serbestçe tabiatını izhar etmesine müsaade etmek, hem de (İnzibat) temin etmek arzularının birbirine zıt şeyler olacağını iddia edeceklerdir. Fakat böyle bir itirazın ancak klasik zihniyetin hakim olduğu kafalarda ehemmiyeti vardır. Zira ancak bu zihniyette olanlardır ki çocuğu sun'î bir tarzda harekete sevk etmekten ve onu susturmaktan zevk alırlar. Fakat böyle bir usul ile inzibatlaştırılmış mahlukların ekseriya bir hiçlikten, munfeil bir hastadan kaçka bir şey olamayacaklarını asla anlamazlar.

Sınıflarda yegâne müessirlik ve faaliyet vahidi kıyasılığını muhafaza ettikleri için hocalar ekseriya fikirlerle talebenin içinden gelen kuvvetlerini tevkif ediyorlar. Süphesiz ki, Montessori hüriyetinde talebenin aklına ne eserse onu yapacaktır, demek istemiyoruz. Zira, her çocuğun hüriyeti, menafii umumiyenin başladığı hudutta artık biter. Binaenaleyh her hüriyet telekkisi muâşeret kaidelerine, âdet ve örf-lere riayet etmeği de tazammun eder. O halde Mntesorinin hüriyet telekkisinde hiç de mütecaviz ve muzır olmağa, terbiyesiz ve kaba olmağa müsaade etmek mevzuu bahis değildir. Kaldı ki,

her çocuğun, kendine faydalı olan binlerce tezahuratını men ve nehy etmemesi bilakis nihai ve müfit bir gaye istihsali için bunlara kemali dikkatle uyması lâzım gelir.

İşte, hüriyete müstenit inzibat, bu tarzda fiil ve hareketlerle öğretilmiş bir inzibattır.

(Montessori) usulünün ikinci prensibi (Kendi kendini terbiye-auto-éducation) dur: Çocuk kendi terekki ve tekâmülünün faili olmalıdır. Kendi hasselerini yine kendi faaliyete getirerek tekâmüle sevk edebilmeli, bizzat tarasut, ve tefekkür etmeli ve böylece zihni faaliyetlerini inkişaf ve takviye ettirmelidir. Muallim rehberlikten başka bir şey yapmamalıdır. Müşahede kabiliyetini daima emir altında bulundurmamakla değil, belki bu kabiliyeti serbestçe kullanıracak vasıtaları temin etmekle kuvvetli müşahedeciler yetiştirir. O halde muallime çocuğun içinden gelen faaliyetlerini tahrik ve sevkü idare vazifesi düşüyor. Bu husus için de mürebbi tedris vasıtalarını vucuda getirdikten sonra, kemali sabrile müşahedenin uyanmasını bekleyecek, yeni ihsaslar tevhit edecek yeni vasıtalarla bu teyakkuzu temadi ettirmektedir.

Hasse terbiyesini istihdaf eden temrinler (Çocuklar evi) usulünün ehemmiyetli bir kısmını teşkil eder. Bu pek makul bir şeydir. Zira hasse jimnastikleri çocuğun hayatında esash bir rol oynar: Bu lüzumu pek güzel anlayan

(Delhez) in terbiye malzemesi pek eski olmakla beraber istimali bu gün bile çok istifadelidir. Fakat matmazel (Montessori) bu malzeme ve mutalar üzerinde tekrar ısrar ile lâmise hassesi, harurî hasse, adalî hasse, âlemi haricî ittılai, zevkî ve şemmî hasse, sem'î, basarî ve levnî hasselerin terbiyesine ait mahirane terbiyesine kolleksyonlar ibda etti.

Süphesiz ki, bu İtalyan malzemesi her tenkitten masun değildir. Unutmamalıdır ki; çocukların hasse kabiliyetlerinin inkişafına mahsus oyunların ve temrinlerin mücerret ve hendesi eşkâlden uzaklaşması, ve bunların yerine çocuğun alâka ve dikkatini daha ziyade tahrik eden canlı şekillerin konması lâzımdır. Halbuki Montessorinin malzemesi arasında bilhassa hendesi şekiller çoktur.

Hakikatte, Frobelin (çocuk bahçeleri) fikrile Montessorinin (çocuk evleri) arasında hiç bir tazat yoktur.

Montessori usulüne Frobel usulünün mutenevvi ve yeni temrinlerle zenginleştirilmiş ve ikmeâl edilmiş mantikî bir mabadi demek münasip olur. (1)

Ahmet Hikmet

(1) Fazla malûmat almak isteyenler için, Türkçemizde. (Marya ontesoriya - çocuklar evi) Mütercimi M. Rahmi Bey. Montessorinin hayatı esasları.

(Fikirler, sayı 1) cilt 1, Ahmet Hikmet Montessori'ye göre terbiyede hissi devirler, (Fikirler cilt 2, sayı 47) Ahmet Hikmet

Gandhi'nin terbiyevî görüşleri

Gandhi'nin terbiyevî görüşlerine geçmezden evvel siyasî düşüncelerini kısaca arzetmem muvafık olur zannedirim. Gandhi büyük siyasî bir inkılâpçıdır. Gandhi'nin siyasî gayesi Hindistanı duygu ve fikir yollarından yürüyerek İngiliz esaretinden kurtarmaktır. Gandhi'nin siyasetini non -violence ve non-cooperation kelimeleriyle ifade edebiliriz. idareî ve iktisadî boğucu hakim, musallat kuvveti kaldırmak, milletini cehalet, an'ane ve esaretten kurtararak olgun mütesanît bir şahsiyet halinde yükseltmek, işte Gandhi'nin ruhunda kaynaşan ateşin emeller! O heyecanlı milliyetçi, mücadele-cidir, topu silâhı yok, kuvveti maşerî ıztıraplarla beslenen millî ruh ve iradedir. İngiliz hakimiyetine millî tesañüt, ahlâkî salâbet, hürriyet ve istiklâl aşkıyla titreyen büyük kütlenin yaşarma enerjisiyle karşı duruyor. İstiklâle kaşuncıya kadar İngilizle aldacı barışmalarla oyalanmağa razı olmuyor. «Kardeşler İngilizlerin kumaşını değil kendi

kurtuluş ve istiklâhımızı dokumıya çalışın» diye haykırıyor. Siyaseti mes'üliyet, şuur, milliyet, vatan ve beşeriyet sevgisine dayandığı için açıktır, kat'idir. O sosyal demokrat enerjik bir hükûmet adamı, realist, idealist, hatip, mürşittir, kurtuluş rehberi, milletin ruhunu adım adım teşhis ve teshire muvaffak olmuş büyük ruhlu Hintliler peygamberidir yüksek inkılâplar bükülmeyen iradede doğar, ıztırap ve ölümden korkmayan millet kat'iyen yenilemez diyen Gandhi milletini şuurlu faaliyet, ulvî fedakârlıklara davet ediyor. Dini insanlar arasında en yüksek tesañüt tamimine yarıyan ahlâkî düstürlar, şeklinde kavrayan büyük Gandhi'nin ahlâkî görüşlerinin orjinalitesi ne kadar idealdir?

*
* *

İztırap ve sıkıcı ihtiyaçlar içersinde kıvranan bir millet vaziyetinin sebeplerini, kurtuluş imkânları aramak ıztırasında kalır. Her hakikî vatanperver aynı zamanda bir pedagog demektir de. bilhassa ıztırap dakikalarında millet

ve vatanına yardım edebilecek iktidarda bulunanlarda bu hal bir kat daha tabiidir. Bilhassa millî ıztırap dakikalarında terbiye işleri en alâkalı ve derhal halli zarurî mes'elelerden olur. Gandhi Fuhte gibi bu işlerin anide hal edilemeyeceğini, tedricî hamlelerle milleti yüksek mukadderata hazırlamanın zarurî bulunduğunu pek alâ takdir ediyor. Gandhi terbiyevî ihtimamlarla gençliği -yetişkinleri büsbütün gözden ayırmadan non -violence ve non-cooperation hazırlamak istiyor. Bu emellerini de kendi kendine düşünen, hareket ed-bilen, an'anevî hurafelerden sıyrılmış, iradesine hakim hür, atılgan, müteşebbis, yaratıcı bir nesil yetiştirmekle tahakkuk ettireceğine kanidir. Bu da şuurlu ve amelî bir terbiye sistemiyle temin edilebilir. Terbiyede ilmi cereyanlar seçiye teşkilî mefhumu etrafında toplanıyor. Terbiye putperest değil yaratıcı, mütevazın seçiyeli fedakâr ve faziletkâr şahsiyetler yetiştirmek demektir. (1)

«Ben hürriyet, tekemmül ve selbstbestimmung yürüyeceği yolu, yapacağı işi kendi kendine tayin edebilecek bir nesil istiyorum,... bunların hep-

si ruh içindir, ruhumuzun hürriyeti için bütün kudret ve varlığımızı feda etmeliyiz. Bunu kitapların cansız te'sirlerinden değil ana baba ve muallimlerin canlı te'sirlerinden bekliyebiliriz» Anun için anababalar evlâtlarının tahsil ve terbiyelerine zaman ayırmalıdır. Kazanç bahanesiyle çocukların ruh ve bedenlerini zamanından evvel yıpratmak, ezmek ve öldürmek içtimai bir cinayettir. Çocukların mektepten alınıp kazanca koşturulmaları milletin gerilemekte olduğuna, inhilâl edeceğine alâmettir; çocukların « 16 » yaşına kadar tahsile devam etmeleri zaruridir. Muallimleri seçerken son derece ihtiyatlı hareket edilecektir. Muallimlik yalnız para kazanma zihniyetini yaşatanlar için usanç verici bir angarya işidir. Muallimlerin seçiyeli meslekinin aşığı olmaları icabeder, aksi takdirde çocukları nasıl idare edecekler, seçiye teşkiline nasıl yardım edebileceklerdir? Muallimler yurtçu, milliyetçi, milliyetini, harsını candan se-

1 Asrımızın mümtaz filosof pedagoglarından Dr. Eduard Sprangerde «Die neuere Philosophie bietet uns charakteristische Ausprägungen der wohlfahrtsethik wie der Opferethik» cümlesile bunu teyit ediyor. Die Trziehung Apr. 1930 Leipzig.

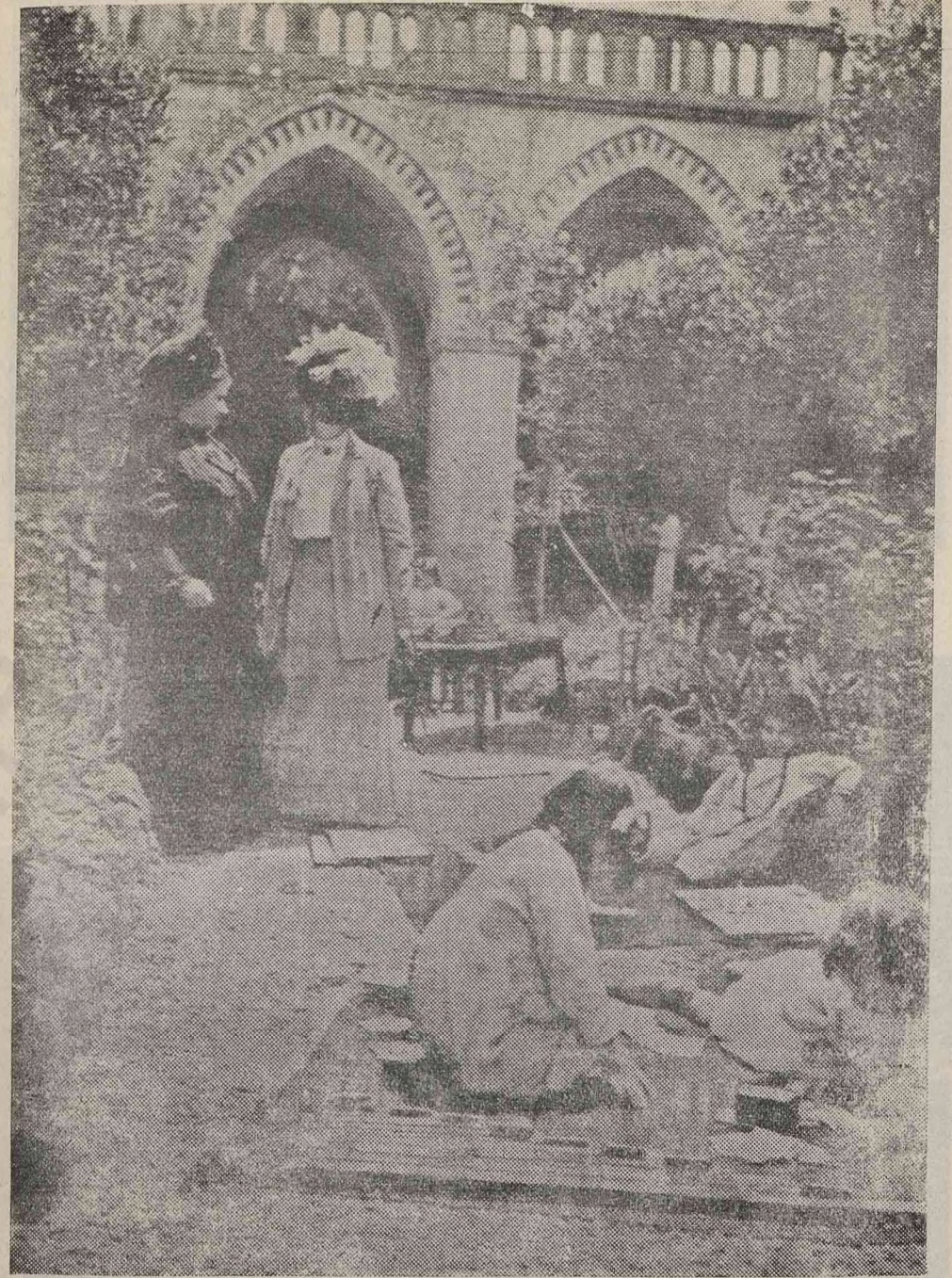
ver faziletkâr şahsiyetler olmalı. Muallimlikte bu cihetleri ihmal çok büyük bir hata teşkil eder. Lisan bir milletin ruhunun zarfıdır. Pek küçük yaşta çocuklara yabancı lisan belletmek zararlıdır. Yabancı lisan yabancı seciyeler yaratabilir. «Ecnebi lisanı çocukların dimağını örseliyor, yoruyor. Ecnebi lisaniyle verilen terbiye çocukları tevarüs ettikleri hars-tan ayırıyor, kafaları işe ve yaratıcı hayata yaramıyan nazari malûmatla dolduruyor. Ecnebi kitapları çocuğun her gün içinde çalkandığı muhitten bahsetmiyor, onun ruhuna temamen yabancıdır.

İlk tedrisatın derhai ana lisaniyle başlaması zaruridir; ana dilni esaslı bir surette öğrenmeden ecnebi lisanı tahsiline başlamak zararlıdır, «Ecnebi lisanı evimin önünden uçabilir. Fakat beni sevimli zengin yurdundan ayıramaz» Ecnebi tasallutlarına karşı koyabilmek için terbiye ve tedrisatta iş prensibi ve elişlerine son derece ehemmiyet veren inkılâpçı muallimlere şiddetli ihtiyaçvar; çocuklarımıza işi sevdirelim, onları birer iş ve hayat adamı olarak yetiştirelim deyolarlar [G. Kerschensteiner, j. Devey Y. Ligthart, P. Öestreich ve

Murat Alp'ı (1) hatırlıyalım] İlk tahsil umumi ve mecani olmalı. Çocuklara eliş yaptır-malı, onlara san'atlara ait umumi fikir ve itiyatlar kazandırılmalıdır. Elish ve iş prensibinin çok mühim iktisadi ve harsi ehemmiyeti vardır. Gandhi iktisada son derece ehemmiyet veriyor, iktisadi ve mesleki terbiyeden ehemmiyetle bahsediyor. «Asri milliyetin esasını iktisat teşkil eder» veciyesiyle bu husustaki düşüncelerini ne güzel ifade etmişlerdir. Bunun sebebini: « Milletimin ısrarla istediği, kanına kuvvet verecek gıdadır» cümlesiyle anlatmak istiyor. Gandhi milliyetperverdir. Mumaileyhe göre milli terbiye beşeriyetle mukayyet-tir. « Bana göre vatanperverlikle beşeriyet aynı, şeydir; ben vatanperverim, aynı zamanda insanlığımı tam olarak yaşamak isteyen, şuurlu bir ferdin de « Non - cooperation yalnız Hindistanın İngiliz esaretinden kurtulmasına bir vasta değil aynı zamanda İngilizlere münasip bir öğüttür de, Gandhi İngilizlere siz de bizim

1 Murat Alp B. kayseri köy M. M. müdürü, iş prensibi ve self - government sisteminin hararetti mürevvici, tatbikında son derece muvaffak olmuş inkılâpçı terbiyeşinaslarımızdan .

E. H.

Madam Montessori Mektebinde

(Fikirler)

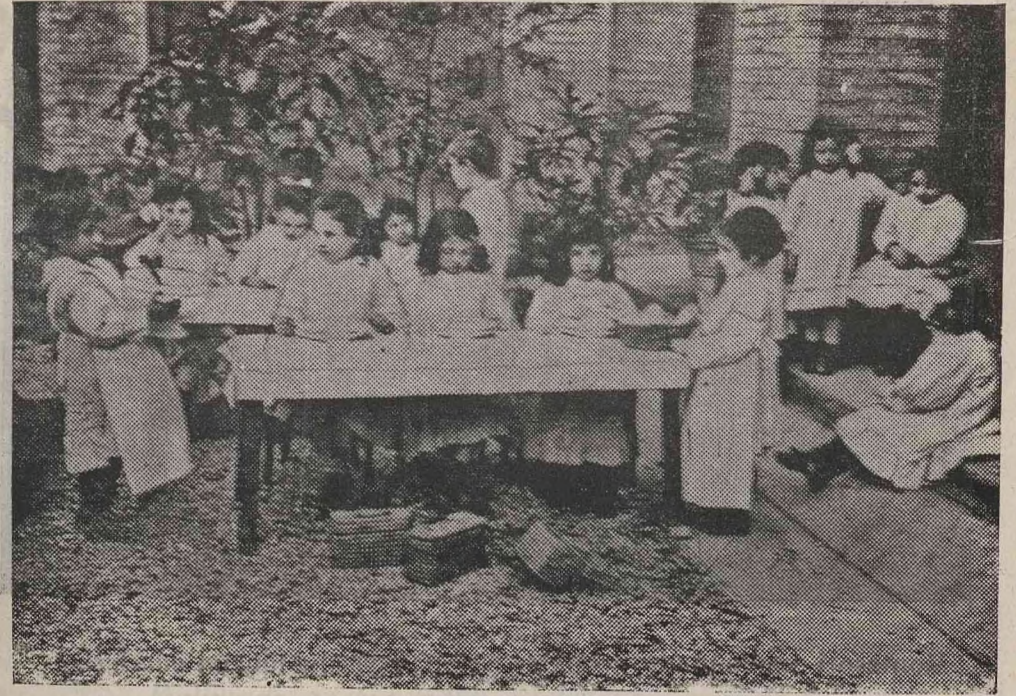

Montesori bir çocuğa hasse temrini yaptırırken

(Fikirler)

Montesori mektebinde behçe işleri

Montesori mektebinde çocuklar yemek hizmetlerini görürlerken

(Fikirler)

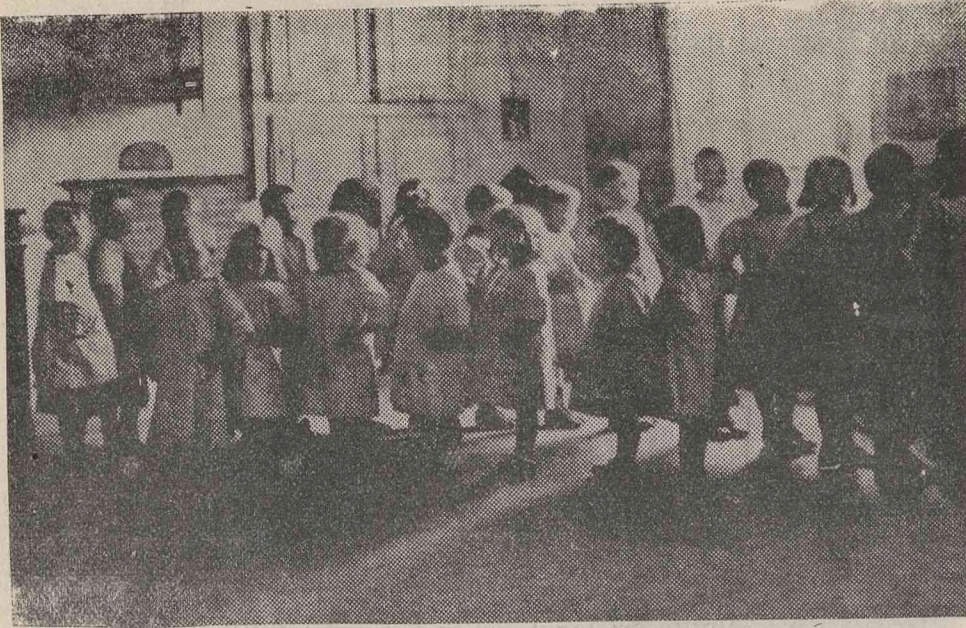
gibi fedakâr olun» diye haykırıyor. Gandhi anlaşmaya engel olan her türlü an'anevi bağların şiddetle aleyhinde demokrat halkçı bir şahsiyettir; İşçi tabakayı hararetle mudafaa ediyorlar; halk arasındaki haksızlığı kaldırarak müsavat te'sisine çalışıyorlar. Zengin fakir her kesin tahsil görmelerini zarurî buluyor, Avrupada'da olduğu gibi işçiler sendikasının teşekkülü lüzumunu ileri sürüyorlar.

Terbiyeci olmak gayeyi kat'iyetle tespit etmek, gidilecek yolu görmek, göstermek, milleti müspet imkânlar üzerinde aydınlatmak demektir. Terbiyecilik inkılâpçılıktır. İşte Gandhi de tam bir inkılâpçıdır.

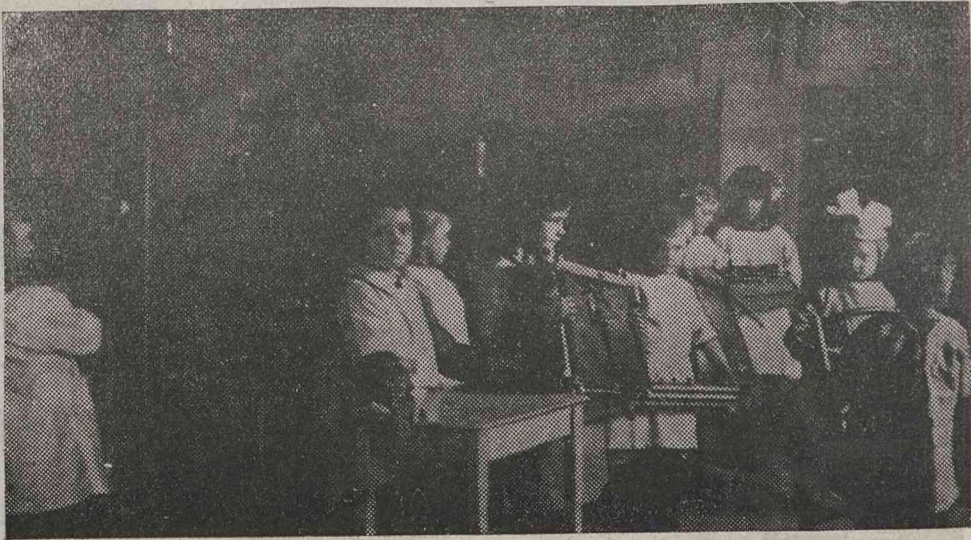
«Benim terviç ettiğim kanlı bir isyan değil fikir ve şahsiyet inkılâbıdır. İşler fikirden doğar, fikirler kat'iyetle taayyun ettikten sonra filyata geçmek güç bir şey olmaz. İşte Gandhi milletini inkılâp ve kurtuluş hamlelerinde muvaffak kılmak için ideal fikirler, nefse hakimiyet, fedakârlık gibi faziletler aşılmalı çalışıyor. Görülüyor ki Gandhi hayallara kapılmıyor. Ben amelî bir idealistim» mealindeki beyanatı da bunu ifade ediyor. Gandhi büyük bir aşk adamıdır. Onun ihtirası Hindistan, ideali hürriyet ve istiklâl, kuvveti de şuur ve fazilettir.

Eyup Hamdi

Pedagog ve Didaktik M.

Montesori mekteplerinde küçük çocukların ahenktar yürüyüşleri

Montesori mektebinde çocuklar salon eşyasını tanzim ederlerken

(Fikirler)

(Fikirler)

Tehassür

*Ne Leylâ sana yakın, ne Aslı sana eşti,
Gözlerin radyüm gibi şifalı bir ateşti,
Ruhundaki bakışlar kalbimde derinleşti..
Asılsız bir hayâlden bir hakikat yarattım.*

*Kalbimde ne bir evlât ne bir ana kederi;
Gönlümün ne sevinçten ne aşktan var haberi,
Gözlerini kapayup öldüğün gündenberi,
Kalbimi senden başka her kadına kapattım.*

Mahmut Şevki

Newyork Darülfünunu mezunlarından:

Terman Kollektiv zeka Testleri

— 1 —

Aslından iktibas eden
Ali Kemal

(Orta mektepler içindir)

Bu testler Stanford Darülfünunu Ruhîyat Profösörü (Levvis Terman) tarafından hazırlanmıştır . Testlerdeki (normlar - vasatiler) Amerikanın muhtelif sistemdeki mekteplerinde yapılan 40,000 talebe üzerinde ki imtehanın neticesine müstenastır. ve 1920 senesinde tekrar tashih edilmiştir. Amerikan mekteplerinin 7, 8, 9, 10, 11, 12 nci sınıfları için tertip edilen bu testler sual ve mes'elelerden müteşekkildir. (*) Birinci imtehan 10 testi muhtevi olup muhtelif tecrübelerden sonra müteaddit mes'eleler arasından seçilmiştir. Her test zekânın derecesini şayanı itimat bir surette ölçebilecek mahiyettedir. Bu tecrübelerde çocuğun muhiti, yaşı, sınıf ve derecesi, mektebinin hal ve

keyfiyeti nazarı dikkata alınmış ve aynı zamanda 2 ilâ 5 muallim tarafından icra edilen ve müddeti devamı iki saat kadar süren (İndividual-ferdi) zekâ ölçüleri lede mukayeseler yapıldıktan sonra mehekler tespit edilmiştir.

İlk tecrübe testlerinin adedi 13 olup 886 sual ve meseleyi havi idi. Tecrübeler ikmal edildikten sonra testlerin adedi 10 a, metni ise 370 e indirilmiştir. Bu testler her hanğı mukyasta bir gurup tarafından 35 dakika zarfında imlâ ve ikmâl edilebilir. Testlerde muvaffakiyet talebenin süratin-den ziyade sür'atî intikal ve fikrî kuvvetine bağlıdır. Sual ve mes'eleler mümkün olduğu kadar Sarih ve sade bir lisanla ifade edilmiştir. Muallimlerin, imtehan hakkındaki umumî malûmatı ve tarîfatı beş on dakika zarfında kavrayabil-

meleri mümkündür. Her test 2 ilâ 5 dakikalıktır. İmtehan sınıflarda, ihtiyac karşısında içtima salonunda icra edilebilir . Muntazam masalara mutlaka lüzum yoktur; Yalnız talebenin yanında yazı yazmak için destek vazifesini görebilecek bir defter ve ya bir kitap bulursa kâfidir.

Talebeye , arkadaşlarıyla konuşmak, mes'eleleri başka kağıtlar üzerinde hal etmek içinde katıyen müsaade edilmez. Böyle bir zaruret vukunda testlerin etrafındaki boşluk istimal edilir. Her talebe yanında bir kaç kurşun kalem bulundurmalı ve mürekkepli kalem kullanmamalı. Talebe muayyen zamanda yalnız bir testle meşğul olabileceğinden muvacehesinde yalnız bir sahife açık bulunmalıdır.

Talebeye tenbihatta bulunurken lüzumundan fazla izahatta bulunmamalı. İmtehan esnasında çocukların sual sormalarına, kopya etmelerine asla meydan vermemeli. Muallimler, fazla sert veya mülayim muamelelerden, mühim noktalara çocukların nazarı dikkatini celbetmekten içtinap etmelidir . Bir surette

gürültüye sebebiyet verüp etraftakileri taciz etmemeli. Testleri verirken bunların bir zekâ imtehanı değil fakat alelade bir hadise kabilinden bir tecrübe olduğu hissi evvelce talebeye telkin olunmalı.

İmtehan yapacak şahs talebeye yapacağı işi açık ve sade bir lisanla anlatır. Tekrara ve tefsire asla lüzum yoktur.

Kağıdların tashih ve kontrolu için sureti mahsusada ihzar edilmiş cedveller vardır ve her cetvelin arkasında bazı tenbihat mevcuttur. İmtehanlar A. B. namile iki nevi olup her birinde 185 sual ve mes'ele vardır. Zekâ ölçüsü pek mühim ve nazik bir mesele olduğundan hiç bir hataya meydan vermemek için bu iki nevi imtehana ihtiyaç görülmüştür. Her iki imtehan senenin muhtelif zamanlarında talebeye yaptırılarak neticelerin vasatisi nazarı itibare alınır. Bu suretle, geri kalmış veya yaş ve zekâlarıyla mütenasip bir halde bulumayan çocukların vaziyelleri tebeyyün eder ve çarelerine tevesül olunur.

Vakti tespit için muallimde

(*) Bu sınıflardan evel altı senelik iptidai tahsili vardır. Yediden on ikiye kadar olan sınıflar bizim orta mekteplerimize muadildir. Bu sınıfları Kolej takip eder ki.. Orada müddeti tahsil dört senedir.

bir kronometre bulunmalı, bulunmadığı takdirde cep saati-
nin saniyeyi gösteren akre-
biyle hareket etmelidir. Her
testin hitamında talebe kalem-
lerini havaya kaldırır ve ten-
bihatı dinledikten sonra ikinci
teste geçer. Teste başlanacağı
zaman muallim «Hazır olunuz»

ve «Başlayınız» emrini verir.
Vakit geldiği zamanda «Du-
runuz» emrini verir.

Başlıklardaki izahat yalnız
bir defa anlatılacaktır.

Her hususta tenbihata har-
fiyen itaat matluptur.

(Bitmedi)

1^{nci} CEDVEL

SINIFLARA NAZARAN, NETİCELER

Sınıflar	7	8	9	10	11	12
Yüzde nisbeti 1 veya fazla	147	170	181	194	203	207
« « 2 ^{1/2} « «	134	159	172	185	196	200
« « 5 « «	122	148	164	177	189	194
« « 10 « «	109	135	151	166	180	185
« « 15 « «	100	146	142	159	174	179
« « 20 « «	93	118	135	152	168	174
Yüksek « « 25 « «	88	112	128	147	163	169
« « 30 « «	83	107	123	141	158	165
« « 40 « «	75	97	113	131	147	156
Orta « « 50 « «	68	89	104	122	138	147
« « 60 « «	61	81	95	113	128	138
« « 70 « «	54	73	86	103	118	128
Aşağı « « 75 « «	51	69	81	98	112	122
« « 80 « «	47	64	76	92	105	115
« « 85 « «	43	58	71	86	99	109
« « 90 « «	38	52	63	79	90	100
« « 95 « «	31	43	53	67	77	86
« « 97 ^{1/2} « «	25	36	44	58	66	74
« « 99 « «	20	30	35	48	55	63
Her sınıfta yapılan tecrübelerin adedi	5582	9087	10881	6730	4206	4886

Bütün sınıflarda yapılan tecrübeler 41,241 danedir.

2^{nci} CEDVEL

Zekâ yaşı muvazenesi

Terman Testleri neticesi	Stenford Binet Zeka Yaşı	Terman Testleri neticesi	Stenford Binet Zeka Yaşı
210	sene 19—6 ay	110	sene 14—0 ay
205	19—3	105	14—7
200	19—0	100	14—4
195	18—9	95	14—1
190	18—7	90	13—11
185	18—4	85	13—8
180	18—1	80	13—5
175	17—10	75	13—2
170	17—7	70	12—11
165	17—5	65	12—9
160	17—2	60	12—6
155	16—11	55	12—3
150	16—8	50	12—0
145	16—5	45	11—9
140	16—3	40	11—6
135	16—0	35	11—4
130	15—9	30	11—1
125	15—6	25	10—10
120	15—3	20	10—7
115	15—1	15	10—4

Testlerde neticeler bulunduktan sonra yukarıdaki cetvellerde gösterilen ma-
hallerle mukayese edildikten sonra zekâ yaşı bulunur. Zekâ yaşı çocuğun asıl
yaşı ile taksim edilince çocuğun zekâ kabiliyeti ve ya derecesi meydana çı-
kar. Testler gelecek nushamızda neşr olunacaktır.

PESTALOZZI

— 3 —

Pestalozzi bu sırada çok samimi dostu olan (Bluntschli) yi gayip etti. Bununla beraber dostunun bu ölümü ona ileride hayat arkadaşı olacak kadınla münasebet tesisine sebep oldu. 1767 senesinde Pestalozzi projesini koveden fi'le çıkarmak maksadile Kirchberg'deki ziraatçı teshffelinin yanına gitti. Burada muhtelif zeriya-tın nazariyelerini hararetle mütalâa etti. Her hayaletini hakikat deye telekkiye meyal olan Pestalozzi daha şimdiden kendini büyük bir teşebbüsü zürrainin başında ve servet yolunda görmeğe başlamıştı. Pestalozzi ehemmiyetsiz bir fiatla bir kaç arpant işlenmemiş arazi almak ve buraya (köğ boya) zeretmek maksadile 1768 de Kirehberg'den Zurich'e avdet etti.

Pestalozzinin «Neuhof» daki Müessesesi

1780 — 1768

Pestalozzi Zurich'e avdet eder etmez samimi doslarından banger j. schulthess'e müracaat ederek onun maddi yardımile Birr ve müligen nahi-yeleri arasındaki gayri mezru

araziyi satın aldı. Ve muvakkaten müligen'de yerleşti buraya yerleşikten sonra bir miktar daha arazi aldı Bu suretle yüz arpant araziye sahip oldu. Fakat intihap ettiği arazi münbit değildi. Lakin o, bu arazinin ziraata pek müsait olduğuna hükmediyor ve pek yakında idindiği malûmatı zirraiyesi sayesinde toprağı islah edebileceğinden emin bulunuyordu. Mamafı o, daha işin bidayetinden Ma ki isminde bir hilekârın eline düşmüş ve bu adam onun tecrübesizliğini ve hesaptan anlamayışını suistimal ederek fena halde igfal etmişti. Çiftlik varidatı ancak masrafını koruyordu. Pestalozzi bu noktayı da nazarı dikkata almayarak sermayenin bir kısmilede bir ev ve bir anbar inşa ettirmeğe başladı. Diğer taraftan evvelce tanışmış olduğu «Anna schulthess» in ailesine müracaatla onun izdivacını talep etti. Schulthess'in ailesi uzun müddet istignadan sonra izdivace muvafakat ettiler. Bu sırada dostu banker j. schulthess verdiği sermayeden endişe nâk

olarak (1770) de işlerin nasıl gittiğini anlamak üzere müligen'e bizzat geldi. Bu ziyaretten hasıl ettiği fikir pek fena idi. Zurich'e avdetinde Pestalozziye yazdığı bir mektupta: Bu kadar teşebbüsün iflâsa doğru yüz tuttuğunu bildirdi. Pestalozzi verdiği cvapta: umumi mülâhazalar serdederek badema tasarrufa son derece riayet edeceğini vadediyor, ve inşa edilen binalar için bir miktar para göndermesini rica ediyordu. Bu mektup üzerine sermaye sahibi iştirakten ayrıldığını bildirdi.

Pestalozzi ailesile Zurich'e avdete mecbur kaldı. Zurich'te ailesinin ebeveyni vasıtasıyla bankerin bir müddet daha beklemesine muvafakat ettirdi. Tekrar müligen'e döndüler. Banger j. schulthess in itimadı tamamiyle zail olmuştu. (Köğ boya) ziraatı semeredar olmadı. Tasfiyei hesabatta şerik teşebbüs (5000) filorin teda etmek suretile çekildi. Pestalozzi malikânesini muhafaza edebilmiş isede sermaye ve itibar namına hiç bir şeyi kalmamıştı. Ev, ilk pilâna göre yapılamadı. Yalnız bir kat olarak inşa edildi. Pestalozzi buna «Neuhof» ismini verdi. Ve bu andan itibaren (Köğ boya) ziraattından sarfınazar ederek süt ve

peynirciliğe başladı. Bazı mevânî dolayisile bundada muvaffak olamayacağını tahmin edince bu defa sanayia karar verdi. (1774) de anbarın yanına hususî olarak yaptırdığı bir binaya iplik tezgâhı kurdu. Ve bu işle meşgul etmek için beş on fakir çocuk topladı. Fakat bunu idamede mühim bir sermayeye mütevekkıftı. Bunun üzerine «İsveçre cemiyetine» müracaatla tesis ettiği müessesenin menfaatına bir iane açmalarını rica etti. Bu muavenete mukabil olmak üzere topladığı yetim çocuklara hesap, uku-mak, yazmak, san'at ve ziraatçılığı öğretmeği taahhüt ediyordu.

Pestalozzinin arzusu kabul edildi. Bir çok şahıslar hususile Berne hükûmeti müesseseye muhtelif surette muavenette bulundular. Az zamanda müesseseye bir çok çocuk toplandı. Pestalozzi bir müddet sonra (1777) de terbiye ile sanayi ve ziraatın ne suretle telif edilebileceği hakkındaki fikirlerini «fakir köylü çocukların terbiyesi hakkında» namı eserinde izah etti. Bu tarihte müessesenin (50) mevcudu vardı. Bunlardan otuz yedisi çocuk diğerleride [Küçüklerle meşgul olan Madelon spindler

isminde strasbourg'lu bir mürebbiye, dokumacı ustalar, eğirici ustalar ve saireden müteşekkil] müstahdemindi.

Pestalozzi talebenin miktarını çoğaltmak ve bu suretle onları çalıştırarak istihşalâtı artırmak ve müesseseyi daha iyi bir hale getirmek isteyordu. Halbuki işler günden güne fenalaşıyor. Toplanan çocuklar elbise aldıktan ve bir az iş öğrendikten sonra kaçıyorlardı. Bu sırada müesseseye yapılan muavenetlerde günden güne azalıyordu. Ni hayet müessesenin devamı imkânsız bir hale geldi ve az bir zaman sonra iflâs etti. Pestalozzi ve ailesi müthiş sefalete düştüler ve Zurich'e avdet mecburiyetini his ettiler. (1779)

Pestalozzinin muharrirliği ve Stanzdaki müdüriyeti

1801 — 1780

Pestalozzi Neuhef'daki müessesesinden yes ve nevmidi içersinde ayrıldıktan sonra, bir daha böyle bir müessese ihyasına imkân bulamayacağını anlayınca; nazari olarak halkı tenvir lüzumunu duydu Ameli olarak muvaffak olamadığı sahada, binnazariye muvaffak olmağa azmetti. Zurich'e avdetinde bir taraftan vatanperverler cemiyetile temmas ediyor. Diğer taraftan halkın

dertlerini canlı olarak göz önüne koymak ve nazari olarak islâhat programları çizmek isteyordu. Cemiyetin azasından olan ve Ephemeride mecmuasını çıkarane «İslin'le» kitapçı «gaspard» Pestalozziye yazı yazmasını tavsiye ve teklif ettiler. Bu teklif üzerine Pestalozzi (bir münzevinin akşamları) ile «israf kanunları hakkında bir muhtıra» namında iki eser yazdı. Fakat bu iki eserde nazari dikkatı celbetmedi. Bir müddet sonra 1781 de «Leonord et gertrude» namındaki bir roman mahiyetini haiz eserini çıkardı. Pestalozzi bu eserile Original ve faik bir kudret sahibi bir muharrir sıfatile halkın nazari hayretini celbetti. Bir sene zarfında eser tesirini göstermiş her tarafa yayılmış ve aynı senede ikinci defa tabedilmişti. Kitap dört kısmı ihtiva edecekti. Neşredilen bu roman eserin birinci kısmını teşkil ediyordu. Eserin dört kısmında didaktik mahiyeti haizdi. Romanın mevzu ve gayesi fakir olan halkın içtimai vaziyetindeki noksanlarını teşrih etmek, onları güzel bir üslûple tenkit etmek ve neticede mevzu bahs olan köyü terbiye ile yükseltmektir.

Leonard et gertrude hikâyesi pek basit idi. Bonnal nahiyesinde divarcı amelesi Leonard zevcesi Gertrude ve yedi çocuğu ile yaşıyor. Leonard namuslu bir adamdı. Köyün bayii hilekâr ve ahlâksız (Hummel) in idare ettiği meyhanede oyun ve içkiye alıyor. Borçlanıyor. Mahcup ve ümitsiz bir halde zevcesini vaziyetten haberdar ediyor. Zevcesi onu teselli ediyor. Ve tarzı hareketini tebdil etmesini söylüyor. Ertesi günü küçük çocuğunu kucağına alıyor. Köyün en yüksek şahsı olan Junker Arner in ikamet ettiği Şatoya gidiyor. Ona zevcinin vak'asını anlatıyor. «Arner» «Gertrude» in saf itimadından müteessir oluyor. Ve ahlaksız bayi hakkında tahkikatta bulunuyor. Bir çok haksızlıklar ve irtikâplar meydana çıkarıyor. Kendinin tehlikede olduğunu hissedenden Hummel vak'ayı teskin için antirikalar ve süikastler tertip ediyor. Fakat bütün tasavvurları meydana çıkıyor. Kendi aleyhine dönüyor. Nihayet bir hakim sıfatile hareket eden «Arner» Hummel'i bayilikten azlediliyor. Haksız kazandığı serveti iadeye mecbur ediyor. Ve hakkında teşhir cezası veriyor.

Eserin birinci kısmı içtimai

bir derdi teşrih etmekle beraber neticesiz kliyor. Bunun sebepleri ve çareleri mevzuubahs olmuyor. İselin'de Bunu kendisine ihtar ediyor. Pestalozzi cevabında: Bunların eserin diğer kısımlarında izah edileceğini söylüyor. Filhakika iki sene sonra [1783 de] (Leonard et gertrude) in ikinci kısmında neşretti. Bu kısımda Hummel'in hayatı adeta bir piskoanaliz yapılıyor. Hummel'in bulunduğu hapsaneye her gün bir papas geliyor ve ona suâller soruyor. Onun fena olmasındaki amilleri araştırıyordu.

1784 - 1787 senelerinde eserin diğer üçüncü ve dördüncü kısımlarında çıktı. Bu kısımlarda Pestalozzi islâhatçı sıfatile hareket ediyor. Ve evelki kitaplarında bildirdiği fenalıklara karşı ittihazı icap eden tedbirleri gösteriyordu. İlk hamlede hal edilecek en mühim mesele mektepti fakat mektebi islâh etmek içinde mektep muallimini değiştirmek lâzım geliyordu. Bunun üzerine Bonnal nahiyesinin eski köy hocası yerine yeni bir muallim (Glüphi) getiriliyordu ki Pestalozzi bununla kendini tavsif etmek isteyordu.

Bu eserde islâhat içtimaiye yekûnunu ikmal ettikten sonra

Pestalozzinin yalnız bir arzusu kalıyordu. Kalemı bırakmak nazariyattan ameliyata geçmek o, bunu esbabını ihzar eder ümidile Avusturya nazırı Zinzendorf'a söylüyorsa da nazır zahiren mültefit görünüyor. Fakat ehemmiyet vermiyor. Bundan bir netice istihsal edemeyeceğini anlıyan Pestalozzi bu defa Paris adliye nazırı Meyer'e yazdığı bir mektubunda vatanperverane fikirlerinin koveden fi'le çıkarılabilmesi için direktuar «Stapfer» nezdinde teşebbüsatta bulunmasını rica ediyordu. Pestalozzi bu tasavvur ile oğraşırken Fransa inkılabı zuhur etmiş ve bütün Avrupayı dalgalandırmaya başlamıştı. Bu dalga az bir zaman sonra İsveçreyi de istilâ etmişti. Mamafî bu kargaşalığa rağmen Pestalozzinin bu mektubu üzerine Stapfer ona bir muallim mektebi müdürüyetini teklif etti. Lâkin Pestalozzi en ziyade küçüklerle oğraşmak istediğinden bunu kabul etmedi nokta nazarını Stapfer'e bildirdi. Stapfer bir müddet sonra nihayet Stanz'da bir darüleytam açmaya ve Pestalozzinin idaresine tevdi etmeğe karar verdi. Pestalozzi 1798 de Stanz'a giderek darüleytamı tesis etti. Uzun zamandanberi nihayet tasavvurunu kuvveden

feile çıkararak oğraşmaya başlayan Pestalozzi buradada uzun müddet kalamadı. tesisinden altı ay sonra Fransızlarla hali harpte olan Avusturyalılar Stanz'a girdikleri zaman mektebi derhal hastahaneye ifrağ ettiler. Pestalozzi Stanz'danda bu suretle ayrıldı. Mamafî bu ayrılış onun hayatını kurtardı. Çünkü, o, altı ay zarfında o kadar çalışmıştı ki Yorgun bitap ve teverrümeye yüz tutmuştu. İstirahata şiddetle ihtiyacı vardı. Bir müddet zamanını istirahatla geçirdi. Ve bu zamandada «Stanz'da ikametim» namile bir eser yazup neşretti

**Pestalozzinin enstitü
reisliği ve vefatı
1827 — 1801**

Stapfer Pestalozzinin kıymetini takdir ettiğinden dolayı onu bırakmak istemedi. «Burgdorf» şehrindeki ilk mektebin bir sınıfını verdi. Pestalozzi burada yirmibeş çocukla Stanz'daki usulu tedrisini ikmal etmek ve onu bir sistem haline koymak istedi. Ve bu sırada [Gertrude çocuklarını nasıl talim etmelidir] namile bir eser yazdı. Bu eserinde o, mevcut mekteplerin şiddetle aleyhinde bulunuyor. Ve bunların ekseri halka ve bilhassa aşağı tabakaya hiç bir men-

faat temin etmediğini ileri sürüyordu. Aynı zamanda mekteplerin bu fenalığını yalnız yatıştırmak değil esasından islâh etmek isteyordu. Bunun imkânı ise ancak tedrisatı mihaniki şekilden kurtararak, sadeleştirmek usulü tedrisi umumî ve lâyetegayyer kanunlara raptetmek isteyordu. Pestalozzi bu tabii ve umumî usulü tedrisi kanunlarını araştırırken malûmatımızın menbainı üç esasa irca ediyordu. Bunlardan birincisi seda kuvveti ki bu lisan kabiliyet ve melekesile alâkadardı. İkincisi tasavvur kuvveti ki bundanda eşkâl meydana geliyordu. Üçüncüsü ise yalnız hassi ve muayyen olmayup aynı zamanda deruni tasavvur kuvveti ki buradan da vahdet ve bununla tev'em olarak saymak ve hesap etmek kabiliyeti meydana geliyordu. Bu takdirde her tedrisi iptida noktaları seda veyahut kelime şekil ve adet ile alâkadardı. Bu üç kabiliyet insanların ruhunda meknûzdu. Pestalozzi bu noktaları bulduktan sonra usul tedrisini bu esaslar üzerine tesis etti. Pestalozzi Burgdorf mektebinde çok şöhret kazandı. «Herbart» ve «Fichte» ile burada tanıştı. Mektebin şöhreti her tarafa yayıldı. Bir çok kimseler mektebi ziyare-

ettiler ve intibalarını fantajik bir şekilde etrafa neşrettiler. Fakat siyasi inkılâp dolayısıyla hükûmet erkânının değişmesi üzerine yeni hükûmet erkânı Pestalozzinin mektebini bir takım sebepler serd ederek işgal ettiler. Pestalozzi Berne kantonu meclisine şikâyet etti. Berne meclisi bu şikâyeti haklı bularak mektebi kurtarmakla beraber «Münchenbuchsee'de» Pestalozziye yeni bir faaliyet sahası verdi. Bunun üzerine Pestalozzi 1804 temmuzunda Burgdorf mektebini dağıttı. Ve yeni mektebi Münchenbuchsee'nde açtı. Fakat, o, buradada istirahat edemedi. Zira hazı zevat onu bir takım vesilelerle aldatarak mektebin malı ve terbiyevi idaresini ele aldılar. Bu vaziyetten çok müteessir olan Pestalozzi yalnız nazariyatla oğraşmaya karar verdi. Bu tessür anında idi ki «Yverdon» meclisinden Pestalozziye bir davet vaki oldu. Bu davette Yverdon'da bir mektep açması teklif ediliyordu. Pestalozzi bu teklifi derhal kabul etti. Ve 1805 de Yverdon'a giderek yeni mektebini açtı. Az zaman sonra mektep gittikçe büyüdü. Mektebin teşkilâtı Burgdorf'da olduğu gibi idi. Ayrıca birde muallim yetiştirmek için şubesi vardı.

Pestalozzi yirmi sene kadar mektebi idame etti. 1825 de bazı hadiseler ve ihtiyarlığı dolayisile Yverdon'u terk ederek Neuhoof'daki çiftliğine çekildi. Burada [Kugonun şarkısı - le chant de cygne] ve [talilerimmes destinees] namında iki son eserini yazdı. 1827 de

müşap olduğu hastalığı teşhis ettirmek için bir doktora muraacaat etmek üzere Brugg'a gitmişti. Orada 17 Şubat 1827 tarihinde vefat ederek iki gün sonra Birr de defnolundu. 1846 senesinde « Argovie » kantonu Pestalozzinin namına bir abide rekzettirdi.

Servet

Elemnden haz

*Bir büyük mefküreye bağlayınca başımı,
Kuruttum bir aşk için çağlayan göz yaşımı.
Söktüm hatta içimden gönül arkadaşımı,
Silik bir rüya oldu gözümde sevdiklerim.*

*Madem ki her varımı vakfettim bu toprağa,
Artık alışıyorum elemnden haz almağa;
Gündüz deritle yan yana, gece kucak kocağa,
Bana şehvetten fazla zevk veriyor kederim.*

*Şimdi bir dalga bile yok gönül denizinde
Artık istemeyorum: uyumak yar dizinde.
Bir karanlık çukurken sonu ikimizinde,
Dünyada eserlerdir ebedi olan, derim.*

İrfan Konor

Ahlâki terbiye :

Müşahede ve tedai faaliyetleri

DERS

— 2 —

Kim güzel olmak ister?

Muallim — Küçük Turgut, söyle bakalım, kendini nasıl, güzel buluyormusun?

Turgut — (Başını sallayarak ve gülümseyerek) evet efendim, yalnız şu hain alnımı çok çirkin, çok ileri çıkık, sonra lüzumundan fazla büyük buluyorum.

Muallim — Alnının bir az çıkık olduğu doğru Turgut. Fakat bundan neye şikâyet edesin? Meselâ, ben seni böyle daha ziyade seviyorum.

Siz söyleyin bakalım, çocuklar... Kendinizi güzel buluyormusunuz?

Çocuklar — (Omuzlarını silerek) kim bilir efendim?

Bazı çocuklar — (Külerek) Evet... Küzel olmak mümkündür, efendim.

Bir çocuk — Eyi kalpli olmakla güzel olmak mümkündür.

Muallim — Tamam.. Sade bir söz içinde derin bir hakikat: (Eyi kalpli olmakla güzel olmak mümkündür.) Geliniz bunu birlikte araştıralım:

Eğer çok uzun veya kısa bir burnunuz olsa, bunu kısaltıp uzatmak elinizde midir? Eğer gözleriniz çok küçük ise onları büyütmek, yüzünüz çok geniş ise onu daraltmak elinizdemidir? Hayır değilmi? Acaba azıcık bu şeylerde kusuru olan, artık hiç, hiç güzel olama-

yacakır, öyle mi?

Hayır, çocuklar, bütün bunlara rağmen güzel olmak mümkündür. (Muallim sesini bir az indirir.)

—Eyi, doğru, cessur olduğunuz vakt, gönlünüzde sevgi ve hizmet hisleri taşıdığınız vakit bilirmisiniz ne olur?

(Muallimin sesi daha ziyade iner ve tatlılaşır.)

Günden güne, seneden seneye ahlâk güzelliğinin içinizdeki kuvveti gizlice, sessizce bütün güzel çizgilerini çehrenize işler.

Güzel olmak mı isteyorsunuz? O halde asil bir kalbiniz olsun. Bizi güzel ve çirkin yapan kalbimizin bu alevidir.

Sarhoş, katil, kendini beğenmiş, eğlenmekten başka bir şey düşünmeyen bir kafadan daha çirkin ne vardır?

Her çehre, yavaş yavaş, kendi ruhunun damgasını alır. Hiç kimsenin bundan kaçınması mümkün değildir. Hepiniz alıştığı duyguların çirkinlik ve güzelliğini yüzünde taşıyan insanlar görmüşsünüzdür.

Birinciler önünde daima bir fenalık karşısında duyduğunuz tarif edilemez bir rahatsızlık, ikinciler karşısında (Hayır ve eylik) duyarsınız.

Doğru, nazik ve terbiyeli olmağa çalıştığınız anda sanki içinizdeki gizli peri çehrenize markasını vurur, ve sizde fevkalâde çekici bir kuvvet yaratır.

Fakat yine o insafsız peri aynı çehreye bütün fena düşüncelerinizin ve çirkin işlerinizin çizgilerini de işler. Bu yapacağımı ergeç yapmakta gecikmeyen bir kanundur.

Usta bir göz rasgeldiği tanınmış, tanınmamış çehreleri ayırmakta, içimizin güzel ve çirkin hatlarını seçmekte hiç yanılmaz.

Demek ki, kendi hesabınıza güzel de, çirkin de olmak elinizdedir.

Hangi yolu beğenirseniz oradan gidiniz.

A. H.

Buhran

*Hiç bir genç eriyemez en süzgül bir bakışdan,
Biz bahar yaratırız gönlümüzdeki kışdan,
Ve böyle adımlarız yalçın mesafeleri.*

*Taşı lunç yapan ilde geçiyor hep anlarım,
Varsın buhran var diye sevinisin düşmanlarım;
Türk neleri var etti, ve yok etti neleri.*

*Biliniz ki her tüten ocakta baykuş bekler,
Ne zarar ardımızda havlasada köpekler
En sefil bir duyguyla diş bilese ne zarar*

*Yuğurduğumuz fikre benliğimizden katdık,
Her mermer parçasından bir şaheser yaratdık
Şimdiyse göksümüzde sönmez imanımız var.*

Ferit Ragıp
Haznedaroğlu

İzmir iktisadiyatı

— 4 —

Bundan evvelki üç makalemizde, İzmir'in ithalâtçılığını kaybetmesindeki cihanşumul sebepleri teşrih etmiştik ve bu arada demiştik ki şehrimiz, ancak, mümtaz mahsüllere istinat eden ihracatçılığının vereceği feyiz ve kudret sayesinde ithalâtçılığını ihya edebilecektir.

Şu takdirde İzmir'in ihracat ticaretini inkişaf ettirecek bir programa ihtiyacı var demektir. Esasen bu ihtiyaç, yeni Türkiyenin giriştiği büyük iktisat cidalinin İzmir'e düşen bir hissesidir.

Filhakika son günlerde neşrolunan Devlet iktisat programlarının bir çok maddelerine işaret etmekle bu ihtiyacın kolaylıkla tespiti mümkün olacaktır. Müstakbel istihsal ve iktisat faaliyeti için çok şümullu ve esaslı noktaları ihtiva eden ve -bir az geç kalınmış olmakla beraber- iyi hazırlanan bu programın İzmir'i alâkadar etmesi lâzımgelen noktalara temas etmek bu va-

dide en müfit bir hareket olur. - Gerçi bu noktalar şimdiye kadar düşünülmemiş ve söylenilmemiş şeyler de-ğilsede memleketin umumi ihtiyacı göz önünde tutularak umumi ve şamil bir nazarla tanzim edilmiş ve şimdiye kadar dağımık yaşayan bu hakikatlara bir ahenk ve imtizaç verilmiş olması onlara daha büyük bir kıymet vermektedir.

İzmir'in inkişafına yegâne çare gösterdiğimiz ihracatın artması ve kıymetlenmesi, bütün programın ruhunu teşkil ediyor. Sarahaten gösteriliyor ki paramızın kıymeti, halkın refah ve sıhhatı ve huzuru, devletin umumi hizmetlerdeki vüs'atı buna bağlıdır. Ancak ihracatımızın yüzde doksanını teşkil eden ziraat mahsulatı ve mevaddı iptidaiye beynelmîlî fazla istihsal muvacehesinde fiatları kırmak zaruretindedir. «Ahştı rıldığından kırık olan bu fiatlar arasında satış rekabeti yapmak için ise cinsinde iyilik ve istihsal masraflarında azlık başlıca çaredir, yoksa milli iktisat yakın istikbal-

de büyük tehlikeye maruz kalır.»

İstihsal masraflarını azaltmak vadisinde İzmir düşen rolleri tetkik edelim:

Krediazlığı; ihracatın menbaı olan ziraat sahasındaki kredi işlerinde İzmir iktisadi mıntakası için mühim bir amildir. Üçüncü makalemizde de izah edildiği veçhile mıntakanın en büyük kredi pazarı İzmirdir. Ancak burada bu ihtiyaç o kadar ağır şartlar altında temin edilmektedir ki akıllara hayret verir. Bunu zecri vesaitle durdurmak imkânsızdır. Mıntakamızda yer yer istihsal kooperatifleri derin bir himmet ve gayretle kurulmaktadır. Ancak İzmirin bu kooperatiflerin mesaisine alâka göstermesi ve bunlar için bir dimağ, bir merkez olması lâzımgelir. Filhakika kooperatiflerimizin mahsüllerini toplayacak, işleyecek, beynelmilel pazarlara sevk edecek kooperatifler ittihadı vazifesini İzmirin deruhte eylemesi lâzımdır. Aydın incir müstahsilleri kooperatifi Ödemiş incir kooperatifi ile tevhibi mesai edince İzmirde çalışmağa ve İzmirde işlemeğe

zaruret hasıl olmuştur. Bunun gibi bağcılarımızın tütün-cülerimizin pamukçularımızın, hülâsa bütün kooperatiflerimizin yapacakları ittihatlar için İzmir zaruri bir merkezdir.

Tekrar söyleyelim ki istihsal kooperatifleri satış ittihadı vucude getirmediğçe tedbir yarım kalmış demektir. Vasi ve emniyetli bir satış teşkilâtı yapılmadıktan sonra istihsalin fazlalığı neye yarar? Bilâkis zarar verir. **Demiryollar - proğramın** (6) ncı maddesinden bir fıkra alalım. «Demiryolları tarifeleğinde ve hesaplarında her şeyden evvel milli iktisadın ihtiyaçlarına uygun olmağa çalışmak mecburiyetindedir» İzmir iktisat mıntakasındaki iki büyük şimendifer şirketi, memleketin ve bu meyanda kendilerinin de menfaati mündemiç olan bir proğramla İzmir iktisat hayatının inkişafında mühim birer amil olabilirler.

Limanlar proğramın modern bir tarzda ıslahını ilk ve mübrem ihtiyaç tanıdığı limanlardan birisi- ve belki birincisi İzmir olacaktır.

(Arkası var)
Kemal Turan

